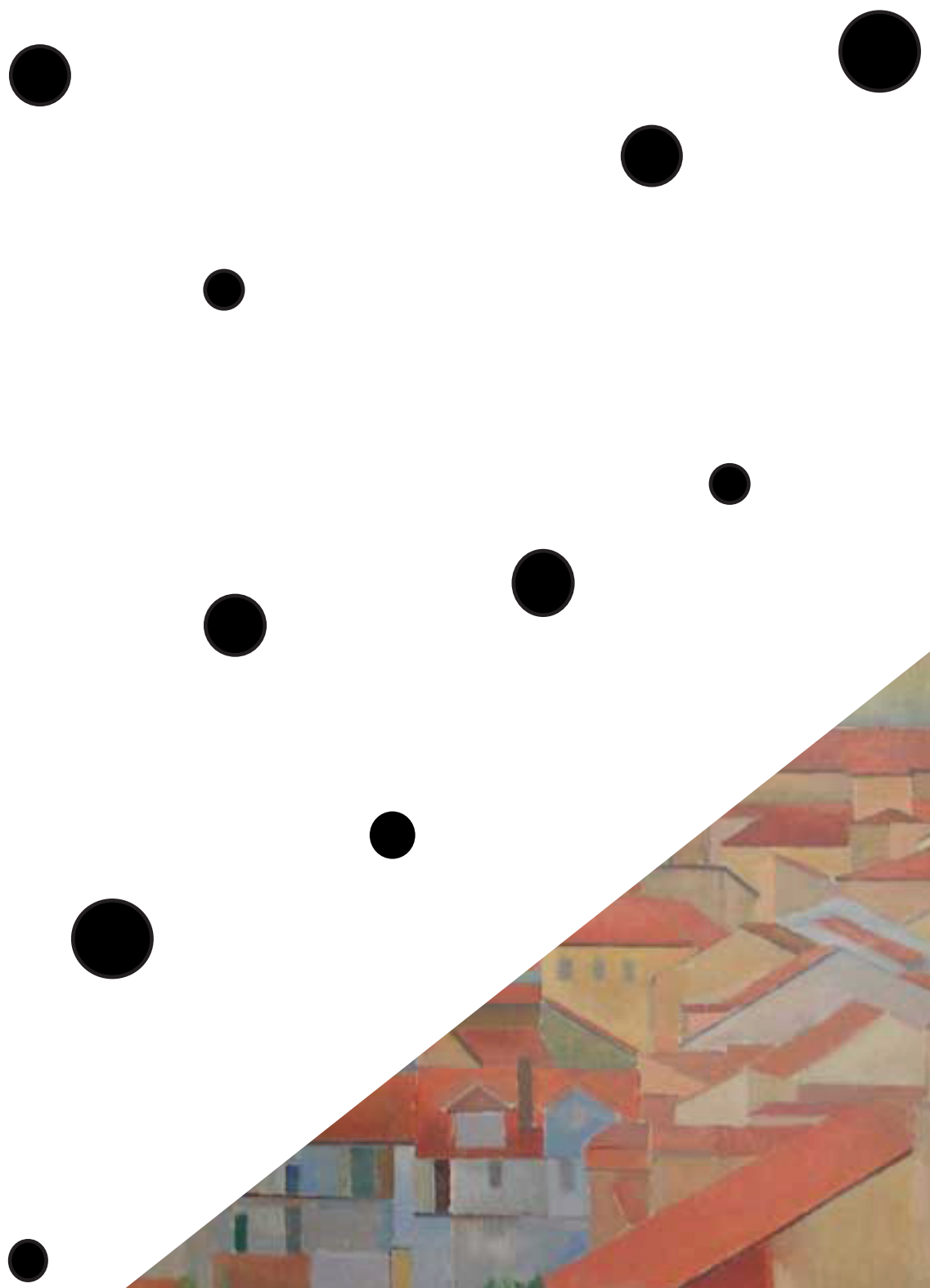

STIFTTELSEN

PRO ARTIBUS

2014

SAMLINGSPOLITIK

STIFTELSEN PRO ARTIBUS SAMLINGSPOLITIK 2014

SAMLINGENS BAKGRUND

Stiftelsen Pro Artibus är en självständig del av Svenska kulturfonden, och har som uppgift att främja visuell konst i hela Svenskfinland. Stiftelsen grundades 1989 med syfte att förvalta och förkovra den av finlandssvenska konstnärers verk bestående konstsamlingen, som Svenska kulturfonden började samla 1957. Samlingen är också stiftelsens grundkapital. Samlingens funktion grundar sig till stor del på stiftelsens syfte, som är att främja den finlandssvenska konsten och kulturen. I det avseendet kan man säga att utgångspunkten för samlingen är att stöda och lyfta fram finlandssvensk samtidskonst, att visa upp samtidskonst för den finlandssvenska publiken samt att bevara det kulturellt betydande materialet. Relevant för samlingen är konstnärer som har finlandssvensk bakgrund eller vars verk/verksamhet har anknytningar till den finlandssvenska kulturen. En annan tanke som motiverar samlingsverksamheten är möjligheten att med hjälp av utställningsverksamheten sätta spår. Samlingens årliga anskaffningsbudget är 100000 euro, varav största delen är reserverad för egentliga inköp och cirka 20000 till underhåll av samlingen. I större omfattning har samlingen några gånger visats på vandringsutställningar, men i övrigt har den varit synlig som deponeringar vid finlandssvenska offentligt rättsliga samfund.

Deponeringsverksamheten inleddes redan innan Pro Artibus grundades. Samlingsverksamheten håller på att utformas till en allmän princip som strukturerar stiftelsens övriga verksamhet. En uppgift som baserar sig på stiftelsens stadgar, men som också stöder logiken i resten av verksamheten. Det är meningen att samlingsverksamhetens centrala betydelse ska framhållas med hjälp av bland annat en publikationsserie som behandlar samlingens verk. Dessutom ska verk produceras till samlingen och utställningar, samt konstnärlig forskning stödas inom ramen för de möjligheter förkovringen av samlingen ger. Samlingsverksamheten följer museisektorns etiska regler och lagstiftning samt stiftelsens egna stadgar. Samlingens verksamhet styrs av principerna i stiftelsens stiftelseurkund, utgående från respektive styrelses betoning. Stiftelsens styrelse beslutar om både samlingens utökning och betoningen för samlingsverksamheten. Konkreta planer för verksamhet som anknyter till samlingen gör den curator som ansvarar för stiftelsens samling, i samarbete med Pro Artibus verkställande direktör.

Stiftelsen Pro Artibus samling är mångsidig och innehåller olika historiska skikt. Dessa utgörs till exempel av Svenska kulturfondens konstsamling som är grunden till stiftelsens samling, och olika testamenterade och donerade samlingar (**Eva Törnwall-Collin**, **Stig Nyström**, **Yngve Bäck**). En egen del av samlingen utgör till exempel offentliga verk, såsom **Stuart Wredes Hopp** som placerats bredvid Ekenäs kyrka eller **Marjo Levlins Humbugtält** som befinner sig på utställningsturné (2012-2014). AIR-konstnärernas verk, verken som införskaffats i samband med residensprogrammet riktat till baltiska konstnärer, konstnärers självporträtt, samlingen av konsthantverk och samlingen porträtt av SFP:s ordföranden utgör i sin tur sina egna helheter. Den sistnämnda är placerad i SFP:s partikansli och i partiets utrymmen i riksdagen.

SAMLINGENS KARAKTÄR

När Pro Artibus samling utökas och dess karaktär utvärderas, är det viktigt att uppmärksamma i synnerhet följande omständigheter: samlingens karaktär som helhet, som historiskt är styrd av deponeringsverkens logik. Vid anskaffning beaktas frågan om verk som kan produceras/beställas, vilka konstnärers karriärer som särskilt följs och hur stiftelsen har möjlighet att vara en betydande aktör i hela den finlandssvenska regionen. I detta avseende har styrelsens sammansättning betydelse för möjligheten att så brett som möjligt följa med konstlivet. Frågan om betoning är också betydande: stiftelsen samlar både verk av finlandssvenska konstnärer och i vissa fall verk av övriga konstnärer. Respektive styrelse har möjlighet att fastställa tyngdpunkterna för samlingsverksamheten och forkovringen av samlingen. Verk införskaffas från utställningarna stiftelsen producerar eller från gallerier, men också direkt från konstnärer. Samlingens mångsidighet och representation av olika medier ombesörjs på olika sätt, som till exempel genom styrelsens sammansättning och personalens sakkunnighet. Om man önskar utvidga förvärvsområdet, är det viktigt att uppmärksamma att expertis angående förberedelser av inköp måste finnas till hands då besluten om utökning förbereds.

Samlandet riktas i första hand till finlandssvensk samtidskonst. Alla samtidskonstens medier tas i beaktande, och även verk som hänförs till formgivning eller konsthantverk har införskaffats. De sistnämnda kategorierna av verk kompletteras dock inte regelbundet. Tillväxten av samlingen är tidsmässigt riktad framåt, och därför införskaffas i första hand arbetande och verksamma samtidskonstnärers verk. Luckor i samlingen kan ändå i specialfall åtgärdas genom inköp, men då ska varje fall för sig noga övervägas. Systematisk komplettering planeras ändå inte. Samlingens karaktär skulle förändras avsevärt av en dylik inriktning.

Samlingens historiska bakgrund och speciella karaktär som deponeringsamling ställer sina egna krav på såväl utökning, organisering av samlingen liksom konservering. Den mest centrala principen för inköp är verkens höga konstnärliga värde, men vid anskaffning är det också möjligt att ta i beaktande verkens lämplighet för deponering. Liksom många andra samlingar består stiftelsens samling av många olika delar och delsamlingar, vilket inte heller kan ändras utan att avsevärt förändra samlingens identitet. Samlingens intresse ligger delvis i det sätt hur den avspeglar sin egen tillväxthistoria.

PUBLIKARBETE

Den konstpedagogiska principen präglar starkt hela samlingen, eftersom den primärt samlats för deponeringsbruk. Å sin sida vittnar det här om samlingens konstpedagogiska utgångspunkter. I samband med verkens deponering har den breda allmänheten från första början beaktats i samlingsverksamheten, och det är en linje som på olika sätt fortsätter och aktivt utvecklas. Den del av samlingsverksamheten som är riktad till allmänheten är en central uppgift för stiftelsen, och kan förverkligas på olika sätt. Verksamheten kan ta sig uttryck i till exempel samlingspublikationer och -utställningar, eller kompletterande material som presenterar samlingen. Konstnär-

ernas egna färdigheter, utbildning och intresse gällande publikarbete nyttjas i mån av möjlighet. Konstverk som är placerade i allmänna utrymmen, fungerar förutom som allmän presentation av bildkonst även som konstpedagogiska projekt. Det är också möjligt att skapa olika introduktionsrutter och annat kompletterande material för den samling verk som finns på stiftelsens webbplats.

ANSKAFFNINGSAÖLIGGANDEN OCH FÖRKÖVNING

Stiftelsens styrelse besluter om samlingens utökning, och protokollför en motivering för varje införskaffning. Enskilda konstnärer, stiftelsens personal och styrelsens medlemmar kan föreslå anskaffningar till samlingen, men stiftelsens styrelse besluter om inköp. Till exempel följande principer kan stå till grund för beslut av inköp: verkets höga kvalitet, ifrågavarande konstnärers verk finns inte i samlingen (komplettering av samlingen), ifrågavarande konstnärers verk finns redan i samlingen (komplettering av samlingen och iakttagande av konstnärlig förändring), ifrågavarande konstnär har ställt ut sitt verk på Sinne eller i Elverket. Införskaffningarna riktar sig i regel till finlandssvensk samtidskonst och införskaffas möjligast representativt och mångsidigt.

Verk som följer procentprincipen, beställningar av porträtt samt andra specialfall kan genomföras till exempel som tävling för inbjudna eller på basen av expertutlåtanden. Stiftelsens styrelse fattar beslut om eventuella donationer och testamentsgåvor. Mängden verk som samlingen utökas med varierar från år till år. Ibland har samlingen utökats med 40 verk på ett år, och ibland med en betydligt mindre mängd verk. Medeltalet för utökning har de senaste åren (2003–2013) varit 25 verk per år.

PRODUKTION AV VERK

Stiftelsen har producerat verk sedan 2013. Denna verksamhetsform gör det möjligt att redan innan verket är klart stöda konstnärer som är av intresse för samlingen, och skapar på samma gång nya samarbetsformer med konstnärer och andra aktörer. Då verk produceras utgår man ifrån samlings- och utställningspolitiken som helhet. Stiftelsen har för avsikt att använda en del av den årliga budgeten för produktion av verk, men detaljerna kring produktionerna och den tillgängliga summan bestäms från fall till fall. Vid produktion av verk gäller samma riktlinjer som vid anskaffning av verk. Villkoren för produktionsstöd avtalas om skilt för varje verk och konstnär. Stiftelsen reserverar sig förköpsrätt till producerade verk, samt rätten att dra av produktionsstödet från verkets inköpspris. Dessa detaljer avtalas om tillsammans med konstnären.

VERKENS KONSERVERING OCH FÖRVARING

En konservator är anställd vid stiftelsen, och tar hand om konserveringen av verken i samlingen. Vid anskaffning av verk till samlingen skall, vid sidan av de andra aspekterna, uppmärksammas de deponerade verkens konserveringsmöjligheter och hur övervakningen av deras skick ombesörjs. Den tio år långa deponeringstiden förutsätter god kommunikation med deponeringsstället angående verkets skick, och rapportering av eventuella förändrade omständigheter. Dessa aspekter beaktas i placementsavtalet. Frågor att beakta i framtiden är till exempel hur man ska förhålla sig till

verkens tekniska hållbarhet. Beslut måste fattas angående uppdatering av videoverk till ny teknik, eller om skilda samlings- och deponeringsexemplar av fotografier ska införskaffas. Samlingens tillväxt påverkar dess förvaring, eftersom verk som inte deponeras ändå måste lagras. Stiftelsens konservator ansvarar för frågor som berör verkens bevarande, granskning av skick och konservering, samt informerar resten av personalen om dessa angelägenheter. Verkens skick granskas när de återvänder från ett deponeringsställe eller en utställning. I det här sammanhanget bör uppmärksammas att behovet sällan är aktuellt genast efter inköp, eftersom verken nästan utan undantag införskaffas som nya. I samband med Elverket finns konservatorns ateljé och konservatorn ansvarar enligt kompetens (målerikonserverators utbildning) för verkens underhåll. I framtiden måste konserveringen av fotografier och digitala verk ombesörjas på något annat sätt, när deras del av samlingen ytterligare växer.

FÖRVARING

Samlingarna förvaras för tillfället i flera olika lagerutrymmen i Ekenäs. Stiftelsens konservator har granskat lagerutrymmenas lämplighet, men det finns rum för förbättring. En möjlighet som i framtiden kunde tas i beaktande är att ersätta de skilda lagren med ett enda utrymme. Lagrens säkerhet är i sin ordning, men de deponerade verkens säkerhet garanteras av låntagaren, vilket ställer vissa krav på stället där verket placeras och förutsätter att låntagaren får ändamålsenliga anvisningar.

ORGANISERING AV SAMLINGEN

Verkets katalogisering sker genom att det införs i samlingsregistret och får ett diarienummer. Det här sköter amanuensen om. I registret antecknas verkets tillverkningsår, teknik, upphovsman, inköpspris och mått/speltid. Därtill fotograferas verket. För närvarande är verken klassificerade på basen av teknik. Det finns orsak att granska grunderna för indelningen med jämna mellanrum. Frågan om verkens klassificering styr både anskaffningar och motiverar till exempel deponeringar. Verkens inköpspris finns i diariet och fungerar i allmänhet som försäkringsvärde. Verkens försäkringsvärde uppdateras, men en systematisk genomgång av dem har inte ännu genomförts. Samlingens interna värdeklassificering har behandlats på idénivå, och förslaget är samlingens monetärt och musealt värdefullaste verk inte längre skulle deponeras som de andra verken. Detta skulle främst gälla framlidna konstnärers verk.

Värdeklassificeringen är också ett sätt att undersöka samlingen. I framtiden finns det också orsak att uppmärksamma frågan om även andra uppgifter om verken borde antecknas, till exempel olika karaktäriseringar som motsvarar klassificering enligt nyckelord. Allt eftersom samlingen växer, skulle det här underlätta behandling av information och genomgång av samlingen i samband med till exempel forskning och utställningsverksamhet.

Inga verk har avlägsnats från samlingen, men det är möjligt i vissa fall. Till exempel om ett verk gått sönder eller försvunnit kan det strykas från samlingsregistret. I framtiden kan det finnas orsak att uppmärksamma vilket förhållningssättet är till underhåll av olika verk, när teknik förändras och föråldras. I det här sammanhanget måste man

också ta samlingens huvudsakliga betoning på samtidskonst i beaktande, eftersom det är möjligt att införskaffa nya versioner av verk. Konstnären kan också reparera verk eller delge information som behövs för verkets eventuella konservering.

Styrelsen beslutar om avlägsning av verk ur samlingen, och bokför beslutet. System för organisering av samlingen finns både i form av ett internet-galleri och som ett manuellt kartotek.

ANVÄNDARE AV SAMLINGEN OCH TILLGÄNGLIGHET

När det gäller deponerade verk är deras fysiska tillgänglighet exceptionellt god. Verken är huvudsakligen placerade i olika offentligt rättsliga samfund, eller andra utrymmen med fritt tillträde. Dessutom är samlingen på grund av internet-galleriet för närvarande nästan i sin helhet tillgänglig för den breda allmänheten. Galleriet innehåller bilder på verken och information som namn, upphovsman, teknik och tillverkningsår. Det här är viktigt eftersom en del av verken befinner sig på en avlägsen plats, eller är placerade på sådana ställen dit allmänheten inte har fritt tillträde. Därtill finns publikationen *Synligt – Osynligt* (2006) som förevisar ett urval av samlingen, och innehåller konsthistorisk grundinformation om verken. Samlingen är också tillgänglig för andra institutioner i museisektorn, som kan få låna verk, även om de skulle vara deponerade.

SÄKERHET

Se säkerhets- och räddningsplan

LÅN OCH DEPONERINGAR

Deponeringstiden är i allmänhet tio år. Stiftelsen tar hand om verkens konservering, transport och hängning. Låntagaren å sin sida ser till att verket är försäkrat under hela lånetiden, vilket specificeras i deponeringskontraktet. Ett deponeringskontrakt upprättas i två exemplar, och undertecknas från stiftelsens sida antingen av curatören som ansvarar för samlingen eller verkställande direktören. Curatören ansvarar för verkens hängning. I lånevillkoren fastställs att verket förvaras under lämpliga förhållanden och behandlas på ett korrekt sätt. Dessutom innehåller dokumentet information om åtgärder, utifall att förhållandena skulle förändras, och preciserar långgivarens och låntagarens rättigheter och skyldigheter. I lånevillkoren fastställs också att låntagaren är bunden till att låna ut verket under deponeringstiden, om stiftelsen behöver verket till exempel för utställningsverksamhet. Efter utställningen kan verket återvända till deponeringsstället, eller till stiftelsens handhavande, allt enligt det gemensamma kontraktet.

SAMMANFATTNING

Pro Artibus samlings centrala uppdrag är att nationellt och mångsidigt bevara och stödja finlandssvensk samtidskonst. Samlingen formar stiftelsens verksamhet överlag. Den redan nu representativa samlingen är den enda samling i Finland som är

inriktad på just finlandssvensk bildkonst. Samlingen har av den anledningen stor betydelse som stödjare av konst med också som utställare och främjare.

Juha-Heikki Tihinen

Bilagor: Stiftelsens stadgar, låneavtal för utställningar, deponeringsavtal, produktionsavtal, räddningsplan.